

Tantalics Béla

Molnár Pál

(1827-1888)

Neve már eléggé a feledés homályába merült – a Zalai életrajzi kislexikonban sem szerepel –, pedig sokat fáradozott és tett DNy-Zala, illetve az ország felemelkedéséért a 19. század második felében.

Nevét – szülőfalum – a bagladi temető régi síremlékén 122 év elteltével az idő viszontagságai kezdték eltüntetni, testét a föld már rég magáévé tette, de mély nyomot hagyó egyéniségének emlékét erkölcsi kötelességünk ápolni.

Az 1848-as honvédtiszt

Az 1848-49-es magyar szabadságharc egyik tisztje, majd később Deák Ferenc kortársa, mint jeles politikus. A szabadságért, az emberi jogokért és a fejlődésért küzdött fegyverrel a kézben, majd a parlamentben, mint az alsólendvai kerület országgyűlési képviselője. Molnár Pálban Zala lelkes képviselőjét és igaz magyar hazafit egyaránt tisztelhetünk.

E földbirtokos család a Péterfalvy előnevet viselte, a régi síremléken ez még kivehető. Őse 1765-ben Mária Teréziától címeres nemesi levelet kapott, az utódok földbirtokosok voltak, és néhányan a jogi pályán jeleskedtek.¹ Molnár Pál 1827. június 2-án született Pórszombaton. Apja Molnár János, anyja Soós Zsófia.² Édesapjáról tudjuk, hogy 1844-47 között az akkori lövői járás főszolgabírája volt és Bagladon lakott.³

E földbirtokos család gyermekéről feljegyezték, hogy joggyakornok. A diákéveiről a győri jogakadémia hallgatóinak adatbázisában olvashatjuk a következőket. Molnár Paulus 17 éves, római katolikus, apja: János, főszolgabíró, nemes, Baglad. Az előző évben a szombathelyi liceumban 1. éves bölcsész (Phil I.).

Az 1844-45-ös tanévben (17 éves) Győrött Phil II.

Az 1845-46-os tanévben (18 éves) Győrött jogász I.

Az 1846-47-es tanévben (19 éves) Győrött jogász II.

Utána megjegyzésbe ezt írták: „Önszorgalomból tanul, valószínű magántanuló lett, az ügyvédi diplomát később tette le.”⁴

Molnár Pál arcképe
Fotó: Magyar Nemzeti
Múzeum Történeti
Fotótár 196. 4407/1957
Köszönetet mondunk
a segítségért, a
fénykép közlésének
engedélyezéséért.

Majd 21 éves korában részt vesz az 1848-49-es szabadságharcban a többi, e vidéki negyvennyolcas honvéddel. A Zala megyében alakuló 47. honvéd zászlóaljban kapott beosztást hadnagyi rangban. Alakulatával Perczel Mór tábornok seregében, később az I. hadtestben szolgált. Számos győztes és vesztes csatában vett részt. Az egység Muraközből, Lendváról Zalalövő irányába 1848. december 20-án vonult el.

A világosi fegyverletételkor – 1848 augusztusában – főhadnagyi rangot viselt. A szabadságharc elbukása után az osztrák hatalom megtorlása következett, vértanúk kivégzésével, hazafiak bebörtönzésével. A kiadott rendelet szerint – 1849. november 3-án – besorozzák, azaz bekényszerítik a császári osztrák hadseregbe, a 47. gyalogezredbe osztják és szokás szerint a birodalom területén szétszórták ezeket a katonákat. Úgy látszik, a katonai szolgálat nem volt kedvére, mert 1851. január 31-én 500 Ft-ért kiváltja magát, és leszerelt.⁵

Egy legenda is szárnyra kelt, mely szerint lovas kocsin, nyers állati bőrök közt, álcázva mentették meg az osztrákoktól. A nagy múltú Molnár családot gyerekkoromban mint elkötelezett '48-as érzelműeket emlegette a falu szájhagyománya.

Országgyűlési képviselő

Polgári életének egy szép szakasza kezdődik 1861-ben, amikor az alsólendvai kerület országgyűlési képviselője lesz. Ezt a tisztséget négy cikluson keresztül viselte.

Az 1861-es választáson az alsólendvai választókerületben a felirati pártot képviseli – melyet Deák Ferenc vezetett –, és nyer mandátumot. Zala megyében ekkor az összes választókerületben ez a párt győzött. Baksán Simon Pál, Csáktornyan Inkey Ádám, Kanizsán Sümeghy Ferenc, Keszthelyen Tolnay Károly, Letenyén Király Pál, Szentgróton gróf Batthyány Zsigmond, Tapolcán Botka Mihály, Zalaegerszegen Szabó Sámuel lett a képviselő.

A következő ciklusban – 1865-ben – a Deák-párt színeiben jelölteti magát. A lendvai választás érdekessége volt, hogy a december 9.-re kitűzött választást is felfüggesztették, és újat írtak ki. Erre a harmadik választásra 1866. január 12-én került sor. A Horváth Péter, Muraköz főszolgabírája és Molnár Pál ügyvéd közt zajló vetélkedés ez utóbbi győzelmével végződött. A megyében 1865-ben, a szentgróti és zalaegerszegi választások kivételével, a Deák-pártiak győztek, az említett két helyen a balközép.

Az 1869. évi választáskor Alsólendván szintén két jelöltet állítottak, Molnár Pált és Horváth Bélát. A választás Molnár Pál elsőpró sikerét hozta 867:53 arányban.

Az 1872. június 20-án lezajlott választáson az alsólendvai választókerület országgyűlési képviselője szintén Molnár Pál lett, aki ekkor is a Deák-pártot képviselte.⁶

Molnár Pál képviselőségének ideje alatt számos fontos politikai eredmény születik, mint az 1867-es kiegyezés, vagy az 1868. évi népiskolai törvény, utóbb a polgári közigazgatás megalkotása. Országgyűlési beszédei, felszólalásai az 1861-1881. évi országgyűlési naplóban maradtak fenn. Székfoglaló képviselői beszédét – amely jól mutatja politikai hitvallását –, 1861. május 29-én mondta el. Keményen elítélte a Habsburg önkényuralmat, és „vészterhes táborát”. Említette a nemzetiségek jogos kívánságát és hálás elismerését fejezte ki a Muraközben lakó honfitársaknak.⁷ (Melléklet)

Mint országgyűlési képviselő, sokat tett e térségért, szíven viselte az itt élők sorsát. Az országgyűléseken gyakran felszólalt. Egy időben a gazdasági bizottság elnöke volt és a havi költségvetéseket ő terjesztette elő.⁸ A vasút fejlesztéséről beszélt az 1864. december 4-i ülésen. Szembeszállt a vasútépítés körül kialakult helyzettel, „mert sok esetben magánérdek tűnik fel”. Az 1869. június 30-i ülésen javaslatot tett a levéltár elhelyezésére és a képviselőház épületének javítására. A következő hónapban az országgházba a vízvezeték beszereléséről tárgyaltak az ő felvetése nyomán.⁹

Alsólendva és vidékének 50 ezer lakója nevében –

1870 májusában – a helyi törvényszék felállítását kérte. Ehhez mellékelte Zala megye térképét és szorgalmazta támogatásukat, hogy az ügyet a kérvényi bizottságba utasítsák.¹⁰ (Éljenzést kapott!!) A másnapi ülésen a belatinci szolgabírói vidék lakói nevében azt terjesztette elő, hogy e mezővárosban a szolgabírói hivatal az új rendezés folytán is megmaradhasson.¹¹

A következő hónapban az alsólendvai izraelita hitközség kérvényét nyújtotta be, „melyben tudomásul vétetni kéri, hogy azon kérvényt, mely a congressusi határozatok ellen szól, e község nevében tudta és beleegyezése nélkül nyújtotta be.”¹² A muraközi járás – felsővidéke közel 20 ezer fős lakossága, mely 92 községben él – nevében kérte az országgyűlést, hogy Muraszerdahelyen, „hol mindig volt és jelenleg is van járásbíróság, jövőre is állíttassék fel.”¹³

Közvetlen érdeként az ő nevéhez fűződik a lendvai Polgári Iskola megalakítása. 1873. szeptember 22-én Bagladon keltezett levelében, mint országgyűlési képviselő értesítette az alsólendvai Polgári Iskolaszék elnökét, hogy Lendván a polgári fiútanoda megnyitja kapuját. „E tudat keblemet sohasem érzett édes melegedéssel tölti el, mert letéve látom az alapját a szebb jövőnek, e mindig mostohán kezelt vidéknek. Sok igazságos, jogos, méltányos kívánsága nem teljesült – de teljesülni fog az mind, mert a nép érdeke, mert az igazság és imádott hazánk ügye úgy kívánja.”¹⁴

Ezek a nemes gondolatok jól jelzik, hogy fontosnak tartotta a tudás, az iskolaügy fejlesztését, a vidék felemelkedését. Nem véletlen, hogy a bagladi és pórszombati elemi népiskola állami fenntartásból működött – ez is az ő érdeme.

Ez a hazát oly kiválóan szolgáló élet 61 éves korában, 1888. március 26-án Bagladon ért véget. Halotti anyakönyvében olvashatjuk, hogy Molnár Pál földbirtokos, nőtlen, „szélhűdésben” halt meg. A szentgyörgyvölgyi plébános – mert Baglad akkor oda tartozott egyházilag –, Berger Ignác temette ma is látható sírjába.¹⁵

Haláláról két országos lapban, a Vasárnapi Újságban¹⁶ és a Pesti Naplóban¹⁷ emlékeztek meg, jelezve, hogy nagy veszteség érte a politikai közéletet, a magyar társadalmat.

Molnár Pál kimagasló közéleti tevékenységével múlhatatlan érdemeket szerzett. Emlékére – a Lenti Honismereti Egyesület, valamint a Lenti Fegyveres Erők és Testületek Nyugállományúak Klubja kezdeményezésére, a helyi önkormányzat segítségével – Bagladon 2002. szeptember 20-án ünnepség keretében, katonai tiszteletadás mellett új síremléket avattak. Ez alkalomra a régi, omladozó homokkő síremléket is felújították, amelyen neve már alig volt olvasható.

Melléklet

Molnár Pál képviselő székfoglaló beszéde az Országgházban 1861. május 29-én:

„Uraim! Tudom én, miként egy népképviselőnek kivált ily válságos időkben a készség mellé készültség is szükséges, mit fájdalom nem bírván, e fényes állást nem is kerestem, de választókerületem osztatlan bizalma kegyes parancsának engedelmességgel polgári kötelességemnek tartottam, nem ígértem, de nem is ígérhettem múltamnál fogva mást, mint azt, miként nem lehet eset, melyben imádott hazánk ősi alkotmányát és törvényeit feladjam, ily erő most is dagasztja keblemet, és mert látom, miként ennyi jeles tábornok, nemzetünk erős tölgyei, a gyengét is testvérül fogadják, és bennünk nem annyira a tehetséget, mint az igyekezetet mérlegezik, azért bátorodom felszólalni:

A dicső emlékü 1848-i évben a népek örömkönyűjével áztatták hazájuk szent földjét azt hívén, miként boldogságuk tartós leend, ámde a népek gyakran csalódnak, hisz ők mindig becsületesekek. (Igaz!)

A bécsi kormány látván a népek boldogságát, melyből a trónnak szilárdsága biztosan bekövetkezett volna, mi ha megtörténik, az absolut kormány örökre el lett volna temetve; - pokoli mesterséggel a szent István koronája alatti boldog testvér-nemzeteket vérfürdőbe terelé, segíté a gyöngébbet, hogy a hosszabb harcz alatt erejükben mindannyian meggyöngyülvén, annál könnyebben verhesse nyakunkra a közös szolgaság rablánczát; terve sikerült.

Katonai uralom ütötte fel hazánkban vészterhes táborát, lelkeseink részint vérpadra hurczoltatának, részint a messze távolban találtak menhelyet, honnét csak szíveiknek honszerető lángja ragyogott vissza szép hazánk határára, nehéz a jó hazafinak számkivetve lenni – oh be szintoly nehéz a jó hazafinak saját hazájában idegennek lenni; pedig idegenek lettünk! Törvényeink megsemmisítettek, lenyűgöztetett mindaz, ami szent, felszabadítatott mindaz, mi szentségtelen.

1847 és 1848-ban Ferdinánd királyunkat hű népeinek lelkesedése örömkönyűkre fakasztá, ha a mostani uralkodó képzelte magasságából szokott kísérete nélkül a népek közé alászállna és egy komoly pillantást vetne uralkodásának gyümölcsére, akkor uraim, a mostani uralkodónak keservesen kellene sírni; - amaz az atyai, ez a mostoha kormányzat jutalma ez életben, hát a halál után?

Egy fiatal exkirálynak királyi atyja nem rég meghalván, népe a helyett, hogy „nyugodjék békében az úrban” azt mondá: egy nemzet átka kísérte sírjába (Úgy van!) ilyenkor uraim a holt testnek meg kell fordulni sírjában, hogy szemei ne az égnek, hanem szövetségesei felé, a pokolnak legyenek örökre szegezve.

Október 20-a óta az osztrák császár az alkotmányos térre lépett, miután kormányrendszere következtében Ausztriának ereje, tekintélye, pénze, hitele elfogyott,

Lombardia elveszett, Velenczének eleste, ámbár jelenleg osztrák tábor, csak időkérdés (Úgy van!), mert Olaszországnak természetes kiegészítő része. Ilyen constellatiók között elhatározta Ferencz József új Ausztriát alakítani, és hogy hatalmas legyen, szent István koronájának népeit is fegyveres erővel be akarja csalogatni e képzelte paradicsomba. Tudja meg az uralkodó, miként Magyarország ősi alkotmányának és szabadságának romjain új Ausztria nem fog virágozni soha, mi ellentéte azon szent célnak a világ óhajtottá radikális békének, mely felé III. Napóleon császár oly rendszeresen halad, a nemzetiségek jogos és méltányos kívánságainak kielégítése, általános népszabadság alapján.

Így bánnak velünk! De azért a magyar nagylelkű, megmutatta ez utolsó időkben is, midőn az osztrák kormány gyűlölt rendszerének zsoldosait köztünk felejté, talán azért, hogy velük együtt nagylelkűségünk is áldozat legyen – és csalódott.

Ébredj hát bécsi kormány, itt az idő, - meg van mutatva az út, melyen haladván, ha szilárd elhatározást tiszta szándék kíséri, boldogok lesznek a népek és még ez egyszer meg lehet menteni a trónt, és ez az út – az absolut rendszernek halotti tora. Mi csak azt követeljük a mi a mienk, törvényeinket minden következményeikkel, ezekből egy hajszálnyit is engedni jogunk sem lévén, inkább csörgetjük a szolgaság rablánczát, Istenben

Molnár Pál felújított (régi) és új síremléke a bagladi temetőben

helyezett erős bizalommal, mintsem közös hazánkat, édesanyánkat, magunk gyilkolnók le.

A hon asztalra letett indítványt pártolom, mert törvényeinkből egy hajszálnyit sem enged, és a nemzet méltóságát nem sérti; ha valaki az ellenkezőt be próbálná, rögtön elállanék mellőle, mert ősi alkotmányunkra és szent törvényeinkre, melyekért bár mikor harcra kelni dicsőségemnek tartom, oly féltékeny vagyok, mint serdülő hajdon ártatlan szívének első szerelmi dobbanására. Önök uraim a határozat mellett az abszolút rendszernek az utolsó vigaszt, az utolsó kenetet szolgáltatják ki, én ettől is meg akarom fosztani, nehogy kétségbeesett végvonaglásukban vagy csak saját rossz lelkiismeretüket is azzal ámíthassák, miként a netalán bekövetkező calamitásoknak nem ők lennének okai. (Helyes!)

Ne ámsuk magunkat, uraim! Minden utat, melyet törvények feladása és a nemzet méltósága megsértése nélkül felhasználni lehet, meg kell kísértenünk, az utolsó út az indítványozott felírás, mit ha el nem fogadunk, azt mondhatja a nemzet, miként ennek meg nem kísértése okozandja a netán bekövetkezendő calamitásaink egy részét. Végre engedjék meg uraim! Hogy azon szertett horvát ajkú hű testvéreinkről, kik alkotmányunkért és törvényeinkért az első birtokostól az utolsó napszámosig vagyonukat és életüket minden pillanatban oly szívesen hozzák áldozatul, - azokról a hős Zrínyiek földjén, a kies Muraközben lakó honfitársainkról itt, a nemzet színe előtt, hálás elismeréssel megemlékezzem. (Éljenezs.)¹⁸

Források

1. Nagy Iván: Magyarország családai címekkel, Pest, 1860. 547. 1.
Emil Küster: Grosses und allgemeines Wappen Buch Nürnberg, 1894. 91. 1. Tof. 62.
2. A szentgyörgyvölgyi Római Katolikus Plébánia 1827. évi születési, Keresztelési Anyakönyv 1827. június 2. Található: Csesztregi Római Katolikus Plébánia. Régi irattár
3. Molnár András szerkesztő: Zala megye archontológiája 1138-2000. Zalaegerszeg, 2000. 450. 1.
4. Kiss Zsuzsanna: A Győri Királyi Akadémia Zalai hallgatói. (kézirat, készült a Zalai Gyűjtemény 67. sz.)
Köszönetet Mondok Molnár András zalaegerszegi levéltár igazgatójának – az 1848-as kor kiváló történéseinek- szíves segítségéért, aki ismeretlen forrásokra hívta fel a figyelmemet, és számos adatot adott.
5. Bona Gábor: Hadnagyok és főhadnagyok az 1848/49. évi szabadságharcban. Budapest II. K. 1998. 512. 1. Közlöny 1848/155 sz. 746. 1 1848. november 12.
Szinyei József: Magyar írók élete és munkái IX. 248. 1.
6. Adalbert Tóth: Parteien und Reichstagswahlen in Ungarn 1848-1892. München, 1973.
- Balogh Elemér: Országgyűlési választások Zala vármegyében 1861-1872. Zalaegerszeg, Z. Gy.: 26. sz. 173-177. p.
7. Országgyűlési Napló (=Országgy. Napló) 1861. május 29-én XXXII. ülés 332. 333. 1.
8. Országgy. Napló 1869. jún. 30. 33. ülés, 1869. júl. 6. 44. ülés 367. 1.
9. Országgy. Napló 1864. dec. 4. 333. ülés 322. 1. 1869. június 30. 33. ülés
10. Országgy. Napló 1870. május 24. 180. ülés 262. I.
11. Országgy. Napló 1870. május 25. 181. ülés 267. I.
12. Országgy. Napló 1870. június 13. 188. ülés 349. I.
13. Országgy. Napló 1871. március 13. 308. ülés 5. 1.
14. Horváth Sándor: Alsólendva múltja és jelene, Alsólendva 1942. 111-112. I.
15. A szentgyörgyvölgyi Római Katolikus Plébánia 1871-1930. évi Halotti Anyakönyv 1888. márc. 26. 11. sorszám Található: Csesztregi Római Katolikus Plébánia, régi irattár.
16. Vasárnapi Újság 1888. 14. sz. 236. I.
17. Pesti Napló 1888. 90. sz.
18. Országgy. Napló 1861. május 29-én, XXXII. ülés 332, 333. I

Molnár Pál halotti bejegyzése
Lásd: 15. sz. hivatkozás

Nomen currens — Folyó szó	Annus mensis et dies obitus — A hallo- zás éve hava s napja	Defuncti — A megholtak				
		Nomen et Cognitio, aut ejus conjugis vel parentis — Nev, polgári neve a megholtak, v. házastársak vagy szülők	Locus originis et habitationis — Születés a lakás helye háza	Num- rus denus — há- szám	Sexus N e m e — masc. fem. — férfi nő	
69 1888 11	1888 26	Molnár Pál Földművelésügyi miniszter	Börzombats Baglad	-	f	61 év